

BRUCE LEE, AIGUA DE VIDA I MORT

Fa cinquanta anys que va morir, en estranyes circumstàncies, el mite del cinema d'arts marciais

Hi ha teories tan forassenyades, tan absurdes, tan surrealistes, tan interessades que, inevitablement, tenen gràcia. Com la teoria sorgida a finals de l'any passat segons la qual Bruce Lee va morir per haver ingerit un excés d'aigua. Un estudi que es va publicar al *Clinical Kidney Journal* assegura que l'estrella més gran de les arts marciais que ha existit mai va deixar aquest món el 20 de juliol del 1973 –o sigui que la setmana que ve farà cinquanta anys– per una estranya afeció anomenada hiponatrèmia: un excés d'aigua al cos que els ronyons no són capaços de processar. A veure, com a ocurrència, com a anada de l'olla, pensar que aquell que va fer famosa la frase –i després eslògan publicitari– “*Be water, my friend*” va morir perquè va beure massa aigua és un deliri simpàtic. Però creure-s'ho ja és tota una altra cosa. És una baula més en la llegenda d'aquest il·lustre representant de la llista d'actors i actrius que han mort joves.

Mai s'ha sabut del tot la causa real de la seva mort. Un analgèsic per al mal de cap sembla que va ser el detonant de l'edema cerebral que li va fer perdre el coneixement. Mai va despertar-se. Diuen que l'extirpació de les glàndules sudorípares –a què s'havia sotmès per evitar suar massa durant els rodatges– va facilitar el col·lapse fatal. Un cop de calor inoportú tal vegada podria haver sigut el disparador de l'infortuni. Hi ha també explicacions mai comprovades, com la de l'assassinat a mans de la màfia xinesa, de qui hauria rebutjat la protecció que li oferien com a milionari oriental; o fins i tot, encara més delirant, que la hiponatrèmia era una maledicció. Sí, sí, una maledicció que els déus van llançar sobre Lee perquè la seva família no va esquivar una ancestral superstició xinesa. El germà gran de Lee va morir abans que ell naixés i la superstició assenyala que quan això passa el nounat ha de ser batejat amb nom femení. De fet, els seus pares van complir amb el ritual. El seu nom de naixement és femení: Lee Jun-Fan (vol dir alguna cosa així com “el que protegeix San Francisco” –la seva ciutat natal–). Lee va atrevir-se a desafiar els déus i es va posar Bruce de nom artístic. La maledicció estava servida.

Tarantino i el xandall groc

Més enllà de teories, de malediccions, d'atzars conspiranoics, o potser més aviat gràcies també a tots ells, Bruce Lee és un mite de la història del cinema, una icona de la cultura popular mundial. ¿Si no hagués mort als 32 anys i en tan estranyes circumstàncies, seria avui el mateix? Fa de mal dir, però algunes reflexions sobre la qüestió sí que les podem fer. Lee, per exemple, habita des de sempre dins l'imaginari de Quentin Tarantino, tal vegada el cervell més injectat de creativitat cinèfila de tot el cinema modern. Lee apareix com a personatge a *Hi havia una vegada a Hollywood*: el personatge de Brad Pitt interpreta un especialista d'escenes d'acció que coincideix amb Lee al descans d'un rodatge i plegats improvisen uns cops de karate.

Ah! I l'icònic xandall groc que Uma Thurman llueix esplendorosa a *Kill Bill* està inspirat en el que Lee porta a *Joc amb la mort*, el film que Lee estava interpretant quan va morir i del qual només es van poder rodar 53 minuts. La resta del metratge es va completar amb material d'arxiu de cara a la seva estrena el 1978, cinc anys després de la seva mort. Avui la imatge de Bruce Lee, amb xandall o sense, és una assegurança de vida cool per decorar l'habitació d'un personatge de *Cites* o d'*Autodefensa*. I regalar el cartell d'*Operació dragó* a un amic amb rampells *hipster* no hi ha dubte que pot ser una bona idea. Que els hi preguntin, si no, als creatius d'aquell recordadíssim anunci de BMW amb les imatges d'arxiu de Lee i el seu “*Be water, my friend*”. Quan avui el clixé de l'agència de publicitat ens metralla amb brifings, *brainstormings* i creatius esprenent-se el cervell, l'enveja que deu tenir tothom de la brillant idea d'aquells il·luminats.

Taquilla a cops de puny

Quina vida, la de Bruce Lee! Amb sang alemanya a les venes –la seva mare provenia d'aquest país–, va néixer a San Francisco perquè els seus pares, cantants d'òpera, hi estaven de gira. Mal estudiant, terrible estudiant, no va trigar a interessar-se per la defensa personal, es movia com una llançadora entre Hong Kong i els Estats Units, va començar a estudiar filosofia i va obrir un gimnàs. Hauria pogut ser *Kung Fu* en lloc de David Carradine i a la seva estimada Hong Kong es va convertir en estrella del cinema: *Karate a mort a Hong Kong* (1971), *Fúria oriental* (1972) i *El furor del drac* (1972) van ser èxits espantosos de taquilla. El cim va ser, esclar, *Operació dragó* (1973), rodada ja a Hollywood, resum, epifania, creació total i absoluta del cinema d'arts marciais modern. Va ser durant la postproducció i ja en ple rodatge de *Joc amb la mort* quan qui sap què va provocar el seu fatal i terrible desenllaç.

Va ser tan colossal l'empremta de Bruce Lee en el setè art que el cinema d'arts marciais, en efecte, no s'entendria sense la seva presència. Durant més de dues dècades la indústria del cinema oriental va generar dotzenes i dotzenes, centenars de films imaginats a l'ombra del cinema de Lee. Imitacions, succedanis, paròdies, seqüeles i més seqüeles, fins i tot falsos Bruce Lee que tenien les penques de fer-se dir, per exemple, Bruce Li. Una història impressionant, la de l'home de l'aigua. ●

LLEGENDA EN ACCIÓ Bruce Lee fotografiat l'any 1972 a Honk Kong, la ciutat on es va consagrar com a estrella del cinema d'arts marciais abans de fer el salt als Estats Units. Sobre la seva mort circulen nombroses teories, però mai se n'ha sabut del tot la causa real. Getty

TEXT Toni Vall

